

Självständigt arbete i krigsvetenskap, 15 hp

Författare	Program	
Kadett Johan Sjöberg, Hkpflj	YOP 06-09	
Handledare		
Övlt Sten-Olof Olsson, MSS		
	Beteckning	
<p><u>Utvecklingen av skyttekompanier</u></p> <p>Utmaningen att leverera effekt med en efterfrågad resurs även imorgon</p> <p><u>Sammanfattning:</u></p> <p>Syftet med uppsatsen var att studera hur Försvarmakten bör organisera, utbilda och träna ett skyttekompani i framtiden inom några områden. Den skall med hjälp av några av de grundläggande förmågorna ge svar på hur vi organiserar, utbildar och tränar idag samt analysera om några förändringar bör ske för att skapa ett bättre förband.</p> <p>Den teoretiska grunden för uppsatsen har varit de grundläggande förmågorna; ledning, rörlighet och uthållighet. Uppsatsen har tagit sin utgångspunkt i bland annat Arméns utvecklingsplan och studien Verkan Mot Markmål. Litteraturstudier har även genomförts av andra studier och dokument. Även två stycken intervjuer har genomförts för att belysa dagsläget respektive framtiden för ett skyttekompani. Resultaten visar på att det finns en bra grund för ledning av ett skyttekompani men även en avsaknad av tillfredsställande sjukvård. De slutsatser som uppsatsen finner är behovet av utveckling och träning av metoder för att ledning. Förmågan att leda utländska enheter och ledas på exempelvis engelska bör finnas ner på plutonsnivå. Vidare konstateras att en fungerande sjukvårdskedja från enskildsoldat och uppåt måste skapas.</p> <p><u>Nyckelord:</u></p> <p>Skyttekompani, grundläggande förmågor, ledning, rörlighet, uthållighet, sjukvård</p>		

The development of mechanised infantry companies

The challenge to deliver effect with a in demand resource also tomorrow

Abstract:

The objective of this essay was to examine how we should organize, educate and train a mechanised infantry company in the future. The essay will use the fundamental capabilities to give an answer how we organize, educate and train today. It will also analyse if there should be any changes made in order to create better units.

Based on studies in literature such as the *development plan for the army*, the study *effect towards ground target* and interview. I have tried to show the current situation and how the future looks like for a mechanised infantry company. I have chosen to study three fundamental capabilities; command and control, mobility, endurance. The results indicate that there is a good base to command and control a mechanised infantry company but also that the medical capacity is not satisfying. Some of the conclusions from the essay are that we need development and training in methods to command and control. The capability to command and control foreign units should be found down to platoon level. Regarding medical treatment we must create a work line of medical treatment, from soldier to field hospitals.

Key words:

Mechanised infantry company, fundamental capabilities, command and control, mobility, endurance, medical treatment

Innehållsförteckning

1	INLEDNING	7
1.1	Bakgrund	7
1.2	Problemformulering.....	7
1.3	Syfte och frågeställning	8
1.4	Avgränsningar	9
1.5	Metod	10
1.5.1	Val av vetenskaplig metod	10
1.5.2	Datainsamling och urval av respondenter	11
1.5.3	Källkritik.....	13
1.6	Begreppsdefinitioner.....	14
1.7	Tidigare forskning	15
1.8	Disposition	15
2	TEORIANKNYTNING	16
2.2	Inledning	16
2.3	Ledning	16
2.4	Rörlighet	17
2.5	Uthållighet	17
3	RESULTAT	19
3.2	Inledning	19
3.3	Funktionsplanen Verkan Mot Markmål.....	19
3.4	Arméns utvecklingsplan.....	19
3.5	Slutrapport för studien ”framtida manöverförband”	22
3.6	Utvärderingar från NBG 08	23
4	ANALYS	26
4.2	Ledning	26
4.3	Rörlighet	30
4.4	Uthållighet	32
4.5	Hur skall vi i framtiden organisera, utbilda och träna skyttekompanier för att leverera efterfrågad effekt nationellt och internationellt?	35
4.6	Fortsatt forskning.....	37
5	KÄLLFÖRTECKNING	38
	BILAGA 1: INTERVJUFRÅGOR	40
	Intervju med kompanichefen för 414. skyttekompaniet.....	40
	Intervju med handläggare vid FörbandsSektionen, Markstridsskolan....	41

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Under den relativt korta tid som jag har verkat inom Försvarsmakten har mycket förändrats inom många områden. Diskussionerna kring vårt insatsförsvar är idag en del av vår vardag. Det har nu gått några år sedan regeringen lade fram proposition 2004/05:5 *Vårt framtida försvar*. Här slogs fast att Försvarsmakten skall vara användbar här och nu. Vi skall kunna möta de olika hot som kan uppstå i samband med en kris i vår omvärld.¹ Vilka effekter det här får på frågan om vilka förband som efterfrågas och skall utbildas är något som väckt mitt intresse. Jag ser en möjlighet att genom denna uppsats se hur det är idag och i vilken riktning som finns inom det "lätt mekaniserade skyttet" som utvecklas idag och i en nära framtid. De tankar och funderingar som jag under åren samlat på mig kring detta hoppas jag kunna analysera och diskutera kring.

1.2 Problemformulering

Försvarsmakten fick i och med propositionen en tydlig styrning vilken riktning vi skall gå. Riktningen har inneburit att vi skall kunna klara av att försvara Sveriges territoriella gränser samtidigt som vi skall klara av internationella åtaganden. Dessa åtaganden består i att verka inom ett spektrum från fredsbevarande till fredsframtvängande.² Några år senare förtydligar Överbefälhavaren (ÖB), i sin bok *"Både och"*, ytterliggare reformen till ett insatsförsvar. ÖB skriver bland annat att vi måste sträva efter att öka effekten i våra insatser. Vidare skriver ÖB att Nordic Battle Group (NBG) har varit en kraftfull motor i detta arbete och att NBG skall ses som en del av den långsiktiga utvecklingen av insatsförsvaret.³ Kravet på lättare förband som är mer modulära ställs på Försvarsmakten i samband med planeringsanvisningarna från regeringen till Försvarsmakten inför inriktningspropositionen 2009.⁴ Förslaget från Försvarsmakten talar om manöverbataljoner som skall kunna lösa uppgifter som lätta skytteförband men med förmågan att ta emot tyngre tilläggs enheter. I förslaget anges också att dessa bland annat skall vara strategisk rörliga och förmåga att verka i fredsfrämjande insatser med hög interoperabilitet.⁵

De grundläggande förmågorna är ständigt närvarande vid genomförande av en markoperation, oavsett vilken tid och plats den äger rum. Precis som boken *"Doktrin för markoperationer"* beskriver, så är förmågorna att betrakta som tankemodeller. Dock, så är ett av chefens viktigaste beslut att avgöra när en kraftsamling till en viss/vissa förmågor ska ske, vilket kan gör dem mer praktiskt tillämpbara även på lägre förbandsnivåer.⁶

Åter till själva problemet; De här olika dokumenten tillsammans ställer stora krav på hur vi organiserar, utbildar och tränar våra förband. Så det är tillsammans med

---

¹ Regeringens proposition 2004/05:5, *Vårt framtida försvar*, s 35

² Ibid s 34-36

³ Syrén, Håkan, *Både och*, Försvarsmakten (Stockholm, 2007) s 18-34

⁴ Regeringens planeringsanvisningar för Försvarsmaktens underlag för inriktningspropositionen 2009, Regeringen Fö 2008/3305/MIL (Stockholm 2008) s 40

⁵ Försvarsmaktens underlag för regeringens försvarspolitiska proposition 2009, Försvarsmakten 23 383:51503, (Stockholm 2009) s 15-19

⁶ Försvarsmakten, *Doktrin för markoperationer*, Försvarsmakten (Stockholm, 2005) s 63

Kd Johan Sjöberg

MSS/YOP 06-09

regeringens proposition, ÖB:s ord och doktrin för markoperationer som jag låter min uppsats ta sitt ursprung. Jag vill se hur de utpekade inriktningarna och formuleringarna egentligen ter sig på ett skyttekompani och en skyttepluton på våra förband. Det jag koncentrerar mig på är titta närmare på hur vi organiserar, utbildar och tränar våra skyttekompanier för att kunna bli strategisk, operativt och taktiskt användbara, både nationellt och internationellt.

1.3 Syfte och frågeställning

Syftet med uppsatsen är att se hur Försvarmakten bör organisera, utbilda och träna ett skyttekompani i framtiden. Den skall med hjälp av några av de grundläggande förmågorna ge svar på hur vi gör detta idag samt analysera om några förändringar bör ske för att skapa väl fungerande förband. Huvudsyftet är således att försöka ge svar på hur vi utvecklar skyttekompanier för att möta dagens krav kunna verka även imorgon.

Hur skall vi i framtiden organisera, utbilda och träna skyttekompanier för att leverera efterfrågad effekt nationellt och internationellt?

1. Hur organiseras, utbildas och tränas skyttekompanier idag?
2. Vad kan behöva förändras och/eller förbättra i organisation och utbildning av skyttekompanier i framtiden?

1.4 Avgränsningar

De teoretiska utgångspunkter som är vald för uppsatsen är några av de grundläggande förmågorna. De förmågor jag valt att arbeta utifrån är ledning, rörlighet och uthållighet. Anledningen till avgränsningen är att jag anser dessa vara mest intressanta att beröra med hänsyn till den ökade vikten av dessa i framför allt internationella insatser. Det är också inom framförallt rörlighet och uthållighet som jag i min tjänsteutövning kommer i kontakt med ett skyttekompani.

Fokus i min uppsats kommer att ligga på organisation, utbildning och träning av förband det vill säga inte på vilken typ utrustning eller mängd av den samma. Denna begränsning härrör från att jag finner att det finns många tidigare skriva och oskrivna tankar till olika typer av utrustning och mängd av den samma. Dock så kommer viss utrustning diskuteras för att skapa ett sammanhang i analysen. Uppsatsen kommer endast i undantagsfall att titta närmare på de mer specifika krav som ställs på kompaniet/plutoner och belysa vad som uppfylls eller behöver förändras. Detta då utrymme inte finns för att studera alla krav samt att många av de specifika kraven inte är klara och inte finns i öppna källor.

En mycket viktig del i denna uppsats är just inriktningen mot bandvagnsburet skytte enligt Insats Organisation 09 (IO 09) och Mekaniseradbataljon 09 (mekbat 09). Det innebär att skytte som verkar tillsammans med till exempel stridsfordon 9040 inte kommer att behandlas i denna uppsats. Nivån som studeras i arbetet rör sig både på kompani- och plutonsnivån i syfte att få en större helhet. För att få med intressanta erfarenheter från Nordic Battle group 08 så berörs också bataljonsnivån i denna del. Det tidsperspektiv jag valt att titta på är från och med 2005 och cirka åtta till tio år framåt.

Uppsatsen kommer inte att göra någon jämförelse och diskutera kring eventuella skillnader mellan hur olika utbildningsförbanden i Sverige resonerar. Den kommer

Kd Johan Sjöberg

MSS/YOP 06-09

således inte att vara komparativ i någon större utsträckning. Vidare avser jag inte att göra en jämförelse mellan olika länders resonemang kring detta ämne utan endast lyfta fram viktiga tendenser som finns från olika konfliktområden runt om i världen. Anledningarna till att jämförelser av olika typer utelämnas är främst att utrymme och tiden till uppsatsen är en begränsning vilket leder till att mängden intervjuer och litteraturstudier måste begränsas. Mer om detta under avsnittet *Metod*.

1.5 Metod

1.5.1 Val av vetenskaplig metod

Den metod som ligger till grund för uppsatsen är deduktion. Vidare så är den deskriptiv med en kvalitativ inriktning. Jag valt denna metod då jag, utifrån min frågeställning, skall beskriva hur det ser ut idag samt vad som kan behöva förändras. Som metod för detta arbete hade även komparation kunna användas för att se hur andra länder arbetar med liknande frågor. Att göra en komparation kräver dock att de enheter man avser att jämföra verkligen går att jämföra vilket kan bli ett problem inom mitt område då jämförbara enheter kan vara svåra att finna och därmed så kan i synnerhet validiteten bli lidande.

Jag kommer använda de grundläggande förmågorna som stöd för struktur och teori genom hela arbetet. Genom denna teori och frågeställningar genomförs litteraturstudier för att senare fullfölja arbetet med kvalitativa intervjuer med ett antal personer. Avslutningsvis kommer jag att analysera både svaren från litteraturstudien och intervjuerna utifrån den valda teorin och strukturen (de grundläggande förmågorna). Jag kommer i denna analys att gå från det generella i resultaten till en mer specifik analys. De tolkningar jag gör i analysen kommer att utgöra grunden för svaret på frågeställningen och därmed slutsatserna.

1.5.2 Datainsamling och urval av respondenter

För att framförallt få en bild av hur organisation, utbildning och träning ser ut idag och vad som sker de närmaste åren genomfördes två intervjuer med officerare i olika befattningar. Insamlingen av data har skett genom ett personligt möte där ett antal öppna frågor ställts. Båda intervjuerna har således varit kvalitativa intervjuer. De intervjuade hade fått ta del av frågorna i god tid innan för inläsning. Gemensamt för respondenterna är att de på olika sätt arbetar med lätta förband.

En av officerarna har arbetat med utvecklandet av förbandet vad det beträffar bland annat organisation och målsättningar. Han har även nyligen tjänstgjort i Afghanistan i befattning som innebär ledning av liknande förband som uppsatsen berör. Den andre officeren arbetar som kompanichef för ett skyttekompani som kommer att utbildas från och med sommaren 2009 och utgöra en del i nästa Battle Group (BG) som Sverige deltar i. Således skall han, genom utbildning och träning av kompaniet, omsätta målsättningar till ett fungerande förband.

Tanken med intervjuerna är att de skall ge en bild av både utvecklandet och användandet av ett skyttekompani. Därav anser jag att det är viktigt att ta med officerare som arbetat med olika faser med utformningen av ett skyttekompani.

1.5.3 Källkritik

Den teori som används i uppsatsen är upptagen i, av Försvarmakten, granskad litteratur. Källor som inhämtats för litteraturstudier är till största del av Försvarmakten producerat material. Studien *Verkan Mot Markmål* (VMM) och slutrapport för studien *Framtida manöverförband* har producerats under senare år genom inhämtning av bland annat tidigare erfarenheter och politiska inriktningar för Försvarmakten. Både teori- och insamlade resultat anses ha hög validitet då källorna använder sig av likartade begrepp. Reliabiliteten anses också vara god då materialet är producerat av senare år samt granskat av ett antal medarbetare i Försvarmakten. Dock så skriver författarna i *Framtida manöverförband* att resultaten från studien inte är så välbelyst inom flera avseenden. Jag anser dock att studien bidrar med trovärdigt analysunderlag för min uppsats då den lyfter fram och diskuterar delar som även går att finna i andra källor.

Arméns utvecklingsplan (AUP) är en omfattande utvecklingsplan som berör en mängd olika delar och bygger på politiska inriktningar, studier och erfarenheter från andra länder. Den utvecklingsplan jag använder under denna uppsats utgavs i juni 2008. Den enligt mig anses vara väl genomlyst och ha god källkritik. Texten redovisar till exempel en rad primärkällor detaljerat men är i vissa stycken att betrakta som en sekundärkälla. De övriga dokument som jag använt är framförallt regeringens propositioner som berör Försvarmakten. Dokumenten är bra primärkällor hur regering och riksdag vill att Försvarmakten skall se ut i framtiden. De ger således en informativ och bra bakgrund till uppsatsen.

De dokument som har hämtats från utvärderingarna av Nordic Battle Group (NBG 08) är mycket goda primärkällor i stor utsträckning. De är utgivna under mitten av 2008 och är skrivna av chefer på olika nivåer och i original exemplar. Det är svårt att veta exakt vem som skrivit vilken del i dokumenten, vilket kan leda till att den blir tendentiös. Dokumenten är även av typen utvärdering vilket gör att de som skriver kan uttrycka sig på ett visst sätt för att påverka. Intervjuerna är goda primärkällor gällande en stor del av frågorna. Vidare så kan validiteten hos intervjuerna vara hög. Detta på grund av att de båda intervjuade har en stark koppling till arbete med förbandstypen och idag arbetar aktivt med detta i olika sammanhang. Reliabiliteten i intervjuerna kan även den anses vara hög då frågorna varit öppna och kända för de intervjuade. Dock så finns det alltid en risk att svaren från de intervjuade innehåller strakt färgade personliga värderingar men detta kan också vara intressant då det faktiskt är personer som har erfarenhet av det uppsatsen avser undersöka.

1.6 Begreppsdefinitioner

Nedanstående begrepp är av central betydelse för förståelsen av uppsatsen och definieras enligt följande:

Grundläggande förmågor: ”Dessa uttryck används i en teoretisk modell, vilket beskriver övergripande behov och vilka förmågor som krävs för att realisera manövertänkandet i avsikt att nå militärstrategiska, operativa och taktiska mål”⁷

Manöverförband: ”Förband vars huvuduppgift är att med egna förmågor lösa stridsuppgifter inom hela konfliktskalan genom att kombinera eld och rörelse, (t. ex. mek-, inf-, luftburna-, amfibie-, jägarförband).”⁸

⁷ Försvarmakten, *Doktrin för gemensamma operationer*, Försvarmakten (Stockholm, 2005) s 60

Kd Johan Sjöberg

MSS/YOP 06-09

Taktisk nivå: ”Samordning av taktisk verksamhet inom enskilda slag och mindre operationer”⁹

Operativ nivå: ”Samordning av taktisk verksamhet i större operationer i ett operationsområde”¹⁰

Militärstrategisk nivå: ”Samordning av militära maktmedel på nationell eller multinationell nivå, inom en eller flera krigsskådeplatser”¹¹

1.7 Tidigare forskning

Denna uppsats bygger till en stor del på tidigare studier och publicerade skrifter. De huvudsakliga texter som tidigare berört ämnet och som jag valt att ta med är: *Arméns utvecklingsplan* samt studierna *Verkan Mot Markmål* och *Framtida manöverförband* samt utvärderingar och slutrapport från NBG 08. I texterna förs en diskussion kring nutid och framtid på framförallt ett mer generellt plan men vissa även mer specifikt.

1.8 Disposition

Dispositionen för uppsatsen är följande: *Kapitel 1* innehåller en sammanfattning över arbetet som på engelska beskriver syfte, frågeställning och slutsatser. *Kapitel 2* består av en inledning med en bakgrund till både uppsatsen och problemet samt även frågeställning, metod och begreppsdefinitioner. *Kapitel 3* innehåller teorier som använts som utgångspunkt för arbetet med frågeställningen. I *kapitel 4* sker en redovisning av resultat från intervjuer samt litteraturstudier. *Kapitel 5* består av en analys utifrån resultatet av intervjuer och litteraturstudier samt slutsatser och därmed svar på frågeställningen. *Kapitel 6* innehåller en källförteckning över tryckta källor samt intervjuer.

---

⁸ Försvarsmakten, *Slutrapport för Studien ”Framtida manöverförband”*, Försvarsmakten, (Skövde, 2008) s 19

⁹ Försvarsmakten, *Militärstrategisk doktrin*, Försvarsmakten (Stockholm, 2002) s 71

¹⁰ *Ibid*, s 71

¹¹ *Ibid*, s 71

2 Teorianknytning

2.2 Inledning

För att kunna genomföra en markoperation krävs en rad olika komponenter. Dessa komponenter är olika typer av förmågor. Boken *Doktrin för markoperationer* benämner de här förmågorna som *de grundläggande förmågorna*. De är sex till antalet och utgörs av; ledning, underrättelse/information, verkan, rörlighet, skydd och uthållighet. Av naturliga skäl kan inte alla förmågor ständigt spela en lika stor roll i operationer men de finns alltid med i någon form.¹² Det går emellertid aldrig att göra en inbördes rangordning mellan de olika förmågorna – de är beroende av varandra.¹³

”Modellen grundläggande förmågorna används för att beskriva, samordna och analysera militär verksamhet.”¹⁴

Nedan följer en utvecklad beskrivning av de för uppsatsen tre valda förmågorna.

2.3 Ledning

”Ledning syftar till att samordna mänskligt agerande och resurser av olika slag i komplexa och dynamiska situationer så att eget och överordnat mål uppnås.”¹⁵

För att kunna uppnå mål både på olika nivåer och tidsförhållanden krävs ledning och ledarskap. Ledning sker genom stödsystem och bidrar främst till ledningen på högre nivå det vill säga bataljons- och brigadnivå. Ledarskapet måste finnas på alla nivåer och präglas av ett ömsesidigt förtroende mellan chefer. Förtroendet skall komma ifrån en uppdragsbaserad ledningsfilosofi. För att kunna få en bild över situationen hos Direkt Underställda Chefer (DUC) bör högre chef göra personliga besök. För att kunna leda ett förband genom uppdrag krävs i viss utsträckning det direkta ledarskapet som ett personligt besök ger.¹⁶

2.4 Rörlighet

”Rörlighet syftar till att manövrera avdelade system, förband och övriga resurser i tid och rum så att eget och överordnat mål kan uppnås.”¹⁷

Inom förmågan *underrättelse* talas om att stora ytor och begränsat antal egna förband medför att behovet av underrättelse och information är stort.¹⁸ Detsamma gäller förmågan rörlighet. Genom rörlighet kan vi uppnå olika mål till exempel överraska motståndaren och ta viktigt terräng.¹⁹ Rörlighet kan också bidra till en mycket viktig del i att vinna striden nämligen att ta och behålla initiativet. Betydelsen av rörlighet blir central då vi

---

¹² *Doktrin för markoperationer*, 2005, s 63

¹³ *Doktrin för gemensamma operationer*, 2005, s 61

¹⁴ *Ibid*, s 61

¹⁵ *Doktrin för markoperationer*, 2005, s 63

¹⁶ *Ibid*, s 63-65

¹⁷ *Ibid*, s 69

¹⁸ *Ibid*, s 65

¹⁹ *Ibid*, s 69-71

Kd Johan Sjöberg

MSS/YOP 06-09

nyttjar manöverteorin som förutsätter ett tempo i rörelsen. Med rörlighet menas inte bara rörligheten genom förbandets egna fordon utan även nyttjande av helikoptrar, flyg, båtar etcetera. Till förmågan hör också att kunna genomföra minspaning och minbrytning.²⁰

2.5 Uthållighet

”Uthållighet syftar till att kontinuerligt vidmakthålla egen personell och materiell tillgänglighet så att eget och överordnat mål uppnås.”²¹

Till förmågan uthållighet räknas saker som kan tyckas vara självskrivna såsom, sjukvård, förplägnad och övrigt underhåll. Hit hör även en mängd andra saker som kan påverka stridsvärdet hos enskilda soldater och därmed uthålligheten för hela förband. En faktor är att personal, oaktat nivå, känner att de har förmåga att lösa sina enskilda uppgifter samt att förbandet förmår lösa sina. En annan faktor som kan påverka uthålligheten är chefernas förmåga till bedömning av stridsvärde. Detta påverkas i sin tur av vilken personkännedom och vilken uppföljning av personalen som chefer i förbandet har.²²

---

²⁰ Ibid, s 69-71

²¹ Ibid, s 73

²² Ibid, s 73-74

3 Resultat

3.2 Inledning

Här nedan följer en redovisning av de litteraturstudier som genomförts. En stor del av resultaten från litteraturstudierna visar generellt vad vi skall kunna idag och i framtiden beträffande de olika förmågorna. Intervjuerna som finns i *bilaga 1* belyser specifikt ett skyttekompanis utformning idag och samt hur utvecklingen ser ut de närmaste åren.

3.3 Funktionsplanen Verkan Mot Markmål

I utvecklingen på längre sikt (2009-2015) pekar funktionsplanen, beträffande ledning, på att förband måste tränas och genomföra utbildning så att de kan verka internationellt. Utvecklingen skall gå mot förmågan att leda underställda enheter från andra länder. För att nå dit krävs till exempel språkträning.²³ Förmågan till rörlighet har i planen en central del, i synnerhet för operativa behov. För att kunna ge en operativ rörlighet talas om talas vikten av att upprätthålla och utveckla förmågan till fältarbeten. Utvecklingen på längre sikt bör därför bland annat bestå i att förbanden skall kunna klargöra mineringars utbredning.²⁴ För att möta detta krävs att förbanden kan bedriva minspaning över stora ytor och längs väg.²⁵ När det gäller uthålligheten på manöverförbanden säger funktionsplanen att vi de kommande åren måste skapa en "inbyggd" uthållighet inom dessa.²⁶

3.4 Arméns utvecklingsplan

Övningar där ledning av tillfälligt sammansatta enheter tränas har utvecklats. Dock så kommer behovet de närmaste åren av samträning öka på grund av till exempel specifika internationella insatser. Vidare beskriver utvecklingsplanen att chefer idag ofta har möjlighet att leda "på plats" från avsedda splitterskyddade fordon. Utvecklingen av förmågan till ledning skall i närtid inte bara behandla de rent tekniska aspekterna utan också de humanistiska aspekterna.²⁷ I ett längre perspektiv, efter 2011, belyser utvecklingsplanen om några viktiga områden att nyskapa och/eller utveckla. Ett område där utveckling bör ske är förmågan till ledning av underställda enheter från andra länder.²⁸ Förmågan kan utvecklas med språkträning och deltagande av insatser utomlands med sammansatt stridsgrupp.²⁹

Ett annat område som utvecklas inom förmågan ledning är skapandet av "*en sammanhängande ledningskedja från soldat till brigadstridsgruppstab*"³⁰ För att skapa denna sammanhängande ledningskedja krävs att intergruppradio anskaffas och att ett gränssnitt skapas mellan intergruppradio och StridsLedningssystem Bataljon (SLB) för att nå målet med ett integrerat ledningssystem.³¹ "*Stridsledningssystem bataljon (SLB) utvecklas för att stödja tidskritisk ledning av insatsförband på främst lägre taktisk*

²³ Försvarsmakten, *Funktionsplan Verkan Mot Markmål*, Försvarsmakten, (Stockholm, 2005) s 94-95

²⁴ *Ibid*, s 109-110

²⁵ *Ibid*, s 116

²⁶ *Ibid*, s 123

²⁷ Försvarsmakten, *Arméns utvecklingsplan 2009-2019*, Försvarsmakten, (Stockholm, 2008) s 110-113

²⁸ *Ibid*, s 149

²⁹ *Ibid*, s 152

³⁰ *Ibid*, s 149

³¹ *Ibid*, s 142

Kd Johan Sjöberg

MSS/YOP 06-09

*nivå*³². Idag finns det anskaffat ett antal Ra 910 och Ra 1181/3 för samband på lägre förband.³³

I utvecklingsplanen för armén pekas på bristen av både taktisk och strategisk rörlighet som finns idag. Bristen består bland annat i den begränsade mängden flygtransporterbara fordon som är splitterskyddade. Även den begränsade tillgången på helikoptrar bidrar till bristen. För att lösa bristen med splitterskyddade fordon anskaffas ytterligare fordon såsom BandVagn 309 (BV309).³⁴ I ett längre perspektiv, efter 2011, bör den taktiska rörligheten kännetecknas av fordonssystem med hög mobilitet, hög insatsförmåga och hög överlevnadsmöjlighet. Förband bör också inneha möjligheten att omrusta till fordon av lättare typ för att på så vis möjliggöra flygtransport. Förmågan till operativ rörlighet kommer till exempel av att förbanden kan flygtransporteras. Den operativa rörligheten möjliggör handlingsfrihet för lägre chefer och bidrar också till att kunna verka i olika riktningar.³⁵

Under förmågan uthållighet beskrivs i utvecklingsplanen en mängd olika delområden såsom sjukvård, teknisk tjänst och försörjning. Gemensamt för alla områden är att de i och med IO 09 försvagats med anledning av kravet på lättare och mer rörliga förband. Detta samtidigt som man inte längre vid internationella insatser kan ställa kravet i TaktiskOrganisatoriskEkonomiskMålsättning (TOEM) på endast tre dagars uthållighet vid manöverförbanden. Det krävs med andra ord att vi skapar en trovärdig uthållighet även i vårt insatsförsvar.³⁶

Trovärdigheten handlar också om ett anpassat sjukvårdssystem. Förband som löser uppgifter mer autonomt kräver ett större antal sjukvårdsenheter än vad som finns i IO 09.³⁷ Vidare så påpekas i arméns utvecklingsplan på att vårt insatsförsvar idag inte är direkt användbart internationellt då ett användbart sjukvårdskoncept inte existerar. Som exempel nämner man begränsningen med att sjuksköterska inte kan lämna sjukvårdsgruppen och följa med den stridande truppen på grund av avsaknad av rätt utrustning.³⁸ I ett längre perspektiv, från 2011, så belyses utvecklingsplanen vikten av att logistikenheter erhåller liknande lednings-, rörlighets-, och skyddsförmåga som övriga delar inom manöverförbandet. Det skall också ske en förbättring av förmågan att genomföra godkända alternativa reparationer och åtgärder i fält.³⁹

3.5 Slutrapport för studien ”framtida manöverförband”

Slutrapporten av studien går in specifikt och talar om framtidens manöverförband. I rapporten finns många viktiga punkter beträffande organisation men det finns två som berörs och som är extra intressanta för denna uppsats. Den första är att organisationen skall ”medge förmåga till graderad verkan i varierande konfliktsituationer och insatsmiljöer” samt ”medge tillfällig stridsindelning”.⁴⁰ För att möjliggöra tillfällig stridsindelning menar studien att fyra manöverenheter på alla nivåer är att föredra.

---

³² Ibid, s 150

³³ Ibid, s 110

³⁴ Ibid, s 122-125

³⁵ Ibid, s 170-171

³⁶ Ibid, s 131-132

³⁷ Ibid, s 136

³⁸ Ibid, s 136-141

³⁹ Ibid, s 183-185

⁴⁰ Slutrapport för Studien ”Framtida manöverförband”, 2008, s 19

Kd Johan Sjöberg

MSS/YOP 06-09

Beträffande just tillfällig stridsindelning pekar studien på ett intressant motsatsförhållande. Nämligen att sammansatta förband av olika tyngd under bataljonsnivå är ineffektiva att producera eller inte logistiskt optimerade. Samtidigt påpekas i studien att just sådana indelningar är en ”nödvändig anpassning till dagens irreguljära konflikter”⁴¹ Vidare skriver slutrapporten beträffande stridsindelning att plutoner bör hållas samman på grund av att soldater känner mest tillhörighet till denna nivå.⁴²

Studien har även uppmärksammat vissa trender. En sådan trend är nyttjandet av militära förband i ett bredare konfliktspektra. Detta innebär att förbanden har graderad verkan med till exempel icke dödliga vapen, lätta fordon med min och splitterskydd samt deltar i Insatser Mot Folkmassa (IMF).⁴³ Slutrapporten visar också på en rad företeelser gällande träning av förband. Denna skall ske med fokus på enskild soldat och lägre förband med anledning av det faktum att alla måste vara en duglig soldat i grunden för att kunna sättas samman med andra i sin funktion. Träning inför insats bör, med hänsyn till ökat internationellt samarbete, kunna ske i den miljö där insatsen skall ske exempelvis djungel eller öken. Det internationella samarbetet bör också ge ökade möjligheter till träning och utbyte även på kompani och plutonsnivå.⁴⁴

3.6 Utvärderingar från NBG 08

Efter att NBG 08 hade avslutats sin beredskapsperiod sommaren 2008 lades ett antal utvärderingar och analyser fram. De två som är de mest intressanta för denna uppsats är *slutrapport från 41. Rapid Reaction Battalion (41. RRBn)* samt *slutrapport lätta skyttekompaniet 41. RRBn*.

Inom förmågan ledning så påpekas att bataljonen genom att arbeta tillsammans under lång tid nått en positiv effekt beträffande förtroendet för varandra. Bataljonens DUC har genom sina erfarenheter möjliggjort detta med följderna att ”*begreppet uppdragstaktik verkligen kan nyttjas med effekt*”⁴⁵. Vad det beträffar på vilket språk som ledning sker på skrivs i rapporten att bataljonen tidigt insåg att engelska måste nyttjas i alla skrivna dokument samt talas på radionätet, då det handlar om exempelvis order och lägesuppdateringar. Detta måste ske på grund av att annan nationalitet är närvarande i någon del på bataljonen.⁴⁶ Ett viktigt exempel på dokument som utformades på engelska var bataljonens Standard Operation Procedures (SOP). Dokumentet skrevs med hög precision och här användes framgångsrikt en kontinuerlig dialog med DUC för att skapa en fungerande SOP.^{47,48} För att samtränas med utländska enheter användes flera metoder vid skyttekompaniet. Här framhålls vikten av att öva med hela förbandet utomlands och träning med tillfälligt tillförda enheter på hemmaplan. Kopplat direkt mot ledningsträning pekas på vikten av att träna hög- såväl som lågintensiv strid med enade aktörer över hela landet.⁴⁹

---

⁴¹ Ibid, s 3

⁴² Ibid, s 4

⁴³ Ibid, s 12

⁴⁴ Ibid, s 29

⁴⁵ Försvarsmakten, *Slutrapport 41. RRBn*, Försvarsmakten, (Skövde, 2008) s 25

⁴⁶ *Slutrapport 41. RRBn*, Försvarsmakten, 2008, s 27

⁴⁷ Ibid, s 29

⁴⁸ Försvarsmakten, *Slutrapport Lätta skyttekompaniet 41. RRBn NBG*, Försvarsmakten, (Boden, 2008)

s 17

⁴⁹ *Slutrapport Lätta skyttekompaniet 41. RRBn NBG*, 2008, s 17

Kd Johan Sjöberg

MSS/YOP 06-09

Inom förmågan rörlighet så var den på 41. RRBn i stor utsträckning begränsad till understöd från 21. ingkompaniet samt en irländsk enhet rörande EOD eller IEDD. Här betonas att säkerhetsutbildning i minor och IED bör ligga tidigt i utbildningen för att bataljonen skall kunna ha förmågan till uppträdande i ett område med IED-hot och kunna vidta rätt åtgärder från början. I övrigt konstateras att bataljonen autonomt kan ha förmågan att bedöma bärighet på broar med mera. Förmågan bör finnas ner på plutonsnivå för att kunna säkra den egna rörlighet.⁵⁰ Beträffande de delar som berör den strategiska rörligheten så konstateras i rapporten att det finns brister i utbildning och träning inom området. Den främsta anledningen till bristen är begränsad tillgång till flyg och helikoptrar samt dåligt planerade övningar.⁵¹ Konsekvensen för skyttekompaniet blev att ingen personal vid enheten fick reell träning med de viktigaste transportmedlen såsom tåg och flyg.⁵²

Om uthålligheten skall kunna öka från tre till tio dygn, gällande mat och vatten så krävs att vissa förnödenheter tillförs efter hand, alternativt följer med förbandet vid sidan av. Därmed kan det finnas anledning till att tillföra exempelvis containers eller lastbärare till enheter. Gällande sjukvård så skriver bataljonen i sin rapport, att ambitionen gällande enskild soldats hanterande av Medevac Request (9-liner) samt Casualty card har varit hög. Patrullsjukvårdare fanns på två kompanier dock fick dessa, på grund av regler, inte hantera de läkemedel som de hade utbildats på. Detta måste säkerställas innan utbildning till befattning sker.⁵³

Organisationen på det lätta skyttekompaniet såg ut följande sätt:

*”tre skytteplutoner med fyra bv309 och tre skyttegrupper per pluton, en understödspluton med fyra bv 309 och spaningsgrupp, robotgrupp samt sökgrupp. Utöver detta en ledningstropp med L1 och L2 bv309 TACP-grp bv309/Dsg grp bv309/ tre sjv grp bv309. Kompaniet omfattade 25 bv309 samt 167 soldater och officerare.”*⁵⁴

Ovan nämnda organisation anses i slutrapporten vara funktionell, dock kopplat till säkerhets- och sökoperationer, så bör EOD-förmåga på understödsplutonen övervägas.⁵⁵

---

⁵⁰ Ibid, s 81-82

⁵¹ Ibid, s 10

⁵² Ibid, s 20

⁵³ Slutrapport 41. RRBn, Försvarmakten, 2008, s 101-107

⁵⁴ Slutrapport Lätta skyttekompaniet 41. RRBn NBG, 2008, s 4

⁵⁵ Ibid, s 18

4 Analys

Analysen tar sin utgångspunkt ifrån de resultat som tidigare framkommit i uppsatsen. Utifrån vald teori och de underliggande frågorna till frågeställningen skall en analys ske kring organisationen, utbildningen och träningen av ett skyttekompani. Till att börja med vill jag repetera de frågor som härstammar från frågeställningen:

Hur organiseras, utbildas och tränas skyttekompanier idag?

Vad kan behöva förändras och/eller förbättra i organisation och utbildning av skyttekompanier i framtiden?

4.2 Ledning

Förmågan att kunna leda andra och ledas utav andra har en framträdande roll i många av de dokument som studerats. Hur denna förmåga skall nås framkommer också i en rad dokument. Några av de viktigaste faktorerna tycks vara träning utomlands, språkutbildning och träning i tillfälligt sammansatta förband. Bakgrunden till att just dessa framhävs har ett ursprung i förband såsom NBG. Både i ett kortare och längre framtidsperspektiv så kan det antas att det kommer att ställas stora krav på interoperabilitet på våra förband. Den berättigande frågan som blir aktuell är på vilken nivå skall detta ske?⁵⁶ Frågor såsom; skall vi träna med tillfälligt sammansatta plutoner i ett skyttekompani eller behöver vi ytterliggare förbättra vår språkliga kommunikation hos plutoncheferna blir aktuella. Under intervjun med kompanichefen för 414. skyttekompaniet så belyste denne att man faktiskt i en högintensiv strid kommer att gå tillbaka till sitt ursprung det vill säga sitt inlärd sätt att leda, kommunicera etcetera. Detta resonemang stödjer till exempel att vi behöver språkutbildning även på lägre nivåer likväl som det stödjer att vi inte bör dela upp manöverförband på lägre nivåer. Ett skyttekompani har inte det stora behovet av att ledningsmässigt samövas med en underställd pluton utan kanske mer med understödjande resurser. Detta visar inte minst erfarenheterna från 41. RRBn.

En rimlig nivå för att kunna verka tillsammans med understödjande resurser skulle då kunna vara att utbilda och träna kompaniledning och plutonchefer i ledning på andra språk än det svenska. Som resultaten från NBG 08 visar så måste mycket kommunikation både skriftligt och muntligt ske på engelska. Detta ställer högre krav på chefer på olika nivåer. Sedan kommer det som, Mj Gunnerek vid MSS säger, alltid finnas en nationell prägel som måste överbryggas när man samarbetar med andra nationer. Han påpekade även att interoperabilitet inte bara handlar om att lösa tekniska frågor, utan även ”mjuka värden” såsom metoder, språk och så vidare. På kompaninivå och lägre nivåer så kan det vara de ”mjuka värdena”, snarare än de rent tekniska, som i första hand begränsar ledning och sammansättningen av tillfälliga förband.

Den grundläggande förmågan *ledning* som beskrivs i bland annat *Doktrin för markoperationer* anger förutom de rena ledningselementen, även *ledarskapet*.⁵⁷ Redan idag har vi goda förutsättningar för chefer att kunna utöva direkt ledarskap i den miljö förbandet befinner sig. På ett skyttekompani innebär det att cheferna i kompaniledningen har förutsättningar genom fordon som kan följa det övriga kompaniet, samt är anpassade att leda ifrån. Detta faktum bidrar starkt till att göra det personliga mötet möjligt och därmed möjligheten till direkt ledning. Det skapar också

⁵⁶ Jfr *Slutrapport för Studien ”Framtida manöverförband”* s 21

⁵⁷ Jfr avsnitt 2.2 *ledning*

Kd Johan Sjöberg

MSS/YOP 06-09

förtroende hos DUC att högre chef finns på plats och med egna ögon kan följa striden. Vikten av att behålla detta i framtiden trots utvecklandet av olika typer av ledningssystem kan vara av yttersta vikt. Anledningen finns att finna i de tendenser som en av slutrapporterna talar om nämligen den ökade användningen av graderad verkan med exempelvis icke dödliga vapen. Här kan det vara så att högre chefer med egna ögon måste kunna se "stridsfältet" för att kunna fatta de nödvändiga beslut som krävs för att situationer inte skall eskalera. Därmed så kan inte förmågan till direkt ledning tas bort med hänvisning till användningen av olika typer av ledningssystem.

När förmågan ledning analyseras så kan inte de ledningssystem som finns idag eller inom en snar framtid utelämnas från en analys. Detta trots att dessa främst berör högre ledningsnivåer.⁵⁸ Skapandet av en sammanhängande ledningskedja från soldat till bataljonsstab som AUP beskriver måste ligga som en grund till de diskussioner som förs inom förmågan ledning, oavsett vilken nivå som avses. För att kunna skapa början på denna kedja inom skyttekompanier så har det tillförts eller tillförs inom en snar framtid några komponenter för detta ändamål. Det som redan tillförts i viss utsträckning är InterGruppRadio (IGR). Denna möjliggör samband mellan framförallt GruppChef (GrpC)/ställföreträdare och PlutonChef (PlutC). Systemet medger en kraftigt förbättrad kommunikation mellan GrpC och PlutC i miljöer där direkt samband inte är möjligt. Dock skulle systemet kunna verka direkt hämmande på plutonen som en av de intervjuade påpekar. En risk föreligger att chefer i allmänhet och GrpC i synnerhet blir beroende av systemet för att kunna kommunicera. Den ena konsekvensen som kan uppstå är att lägre chefer inte tar egna initiativ utan att först samverka med högre chef eftersom möjligheten finns. Uppdragstaktiken blir då lidande. En annan konsekvens kan medföra att när systemet havererar, så upphör samarbetet. Det räcker med andra ord inte med att dela ut utrustning och börja använda. Här måste en reell utbildning skapas och genomföras på kompanierna för att nå en tillfredsställande effekt; grunden till den sammanhängande ledningskedjan. Detta stöds också av den aspekt av utvecklingen inom förmågan ledning som framkom under en av intervjuerna nämligen behovet av metodutveckling. Tekniken och materielen får därför inte springa ifrån metoden. För hålla jämna steg med materielen så krävs det sannolikt att kompanierna ges möjlighet till ordentlig metodutbildning på den materiel vi idag och inom nära framtid kommer att förfoga över. Detta för att skapa den samordning av mänskligt agerande och resurser som eftersträvas.⁵⁹

Följden av att utelämnas metodutveckling och grundläggande utbildning torde vara en sämre ledningsförmåga trots mer avancerade system och materiel. Erfarenheterna från 41. RRBn visar på att uppdragstaktiken får en mer framträdande roll tack vara kontinuitet under långt tid hos DUC. Innebörden av detta torde vara att metodutveckling och utbildning underlättas och därmed att tekniken inte tar överhanden. Det krävs med andra ord troligtvis mer kontinuitet på alla nivåer med kommande tekniska system för att bibehålla ett ömsesidigt förtroende genom en uppdragsbaserad ledningsfilosofi mellan olika nivåer och därmed få full effekt av systemen.⁶⁰

En utveckling inom en snar framtid som skall bidra till den sammanhängande ledningskedjan är så kallade blue force tracking system det vill säga ett

---

⁵⁸ Jfr avsnitt 2.2 ledning

⁵⁹ Jfr avsnitt 2.2 ledning

⁶⁰ Jfr avsnitt 2.2 ledning

Kd Johan Sjöberg

MSS/YOP 06-09

igenkänningsystem på soldatnivå. Den omedelbara betydelsen av systemet torde vara att det kommer att underlätta ledningen på framförallt kompaninivå. En annan effekt som borde komma med systemet är en ökad "situation awareness"⁶¹ och då även på plutonsnivå. Den största fördelen i och med nyttjandet av systemet för ett skyttekompani torde visa sig i ett starkt fragmenterat stridsfält. Exempel skulle kunna vara urbaniserad miljö med många civila samt dåliga ljus och/eller väderförhållanden. Möjligheten finns också att systemet kan visas sig vara nödvändigt för att kunna skaffa sig så precisa underrättelser som möjligt. Med hjälp av precisa underrättelser ner på kompani och plutonsnivå torde ett skyttekompani kunna uppträda mer autonomt och inte vara beroende av exempelvis stridsvagnar.⁶² Dock så finns det även andra faktorer som spelar in i begreppet "situation awareness". Mj Gunnerek vid MSS betonar att det kan finnas en övertro på enbart materielens bidragande till en ökad "situation awareness". Han påminner även här om behovet av utbildning och träning på alla nivåer samt även kontinuitet på kompaniet. Innebörden blir, precis som inom många andra områden, att när vi har materiel så måste vi också utveckla metoder för att kunna göra tekniken användbar på ett skyttekompani.

4.3 Rörlighet

Inom förmågan rörlighet finns det olika nivåer. De tre typer som framkommit under framförallt litteraturstudierna är taktisk, operativ samt till viss del strategisk rörlighet. Alla tre typerna är naturligtvis viktiga men påverkar ett skyttekompani på olika sätt. Det som påverkar ett skyttekompanis taktiska rörlighet är självklart deras fordon medan förmågan till exempelvis minsparing påverkar den operativa rörligheten. Den strategiska rörligheten påverkas exempelvis av förbandet förmåga till längre flygtransport.

När det gäller fordonen så är ett skyttekompani, av den typ som studerats i uppsatsen, idag utrustade med BV 309. Kontentan av detta blir, som en av de intervjuade påpekar, god terrängframkomlighet men begränsad hastighet och räckvidd. Kompaniets rörlighet på närmaste underhållet är idag lika god som övriga delar då dessa brukar samma typ av fordon.⁶³ Enligt mj Gunnerek vid MSS så måste vi för att i framtiden kunna öka framförallt den taktiska rörligheten få mer kontinuitet i våra förband. Ett skyttekompani måste, för att få en ökad taktisk rörlighet med andra typer fordon, längre utbildningstid vilket i sin tur kräver fast anställd personal. Strävan bör vara skapandet av skyttekompanier som kan hantera flera olika typer av fordon för att på så sätt ge handlingsfrihet beroende på insats. Vägen dit handlar dock, som den intervjuade säger, snarare om utbildning än materiel. En faktor som kan begränsa kompaniet taktiska och operativa rörlighet är dåliga broar. Detta kommer att visa sig tydligare med fordon med mer begränsad vagnings- och terrängförmåga. Ett sätt att delvis komma runt problemet är utbildning i broars bärighet som lätta skyttekompaniet vid 41. RRBn belyser i sin rapport. Mycket på den taktiska och operativa nivån handlar om att inte förlora initiativet genom begränsad rörlighet.⁶⁴ Detta kan delvis relativt enkelt förhindras genom att ha sådan kompetens inom kompaniet.

---

⁶¹ Kan jämföras med vår svenska benämning: *omvärldsuppfattning*

⁶² Jfr Askelin, Jan-Ivar (2005), "Informationsmörker över Irakfronten" i *Framsyn*, Nr 2, 2005.

⁶³ Se även avsnitt 4.3 *Uthållighet*

⁶⁴ Jfr under avsnitt 2.3 *Rörlighet*

Kd Johan Sjöberg

MSS/YOP 06-09

På 414. skyttekompaniet så kommer det att finnas en grupp på varje pluton som är specialiserade på fältarbeten. För att denna grupp skall kunna bidra till den operativa rörligheten så måste de klara av att exempelvis klargöra en minerings utbredning och minbrytning. Beträffande just minbrytning så måste en ambition på området fastställas. Kompanichefen för 414. skyttekompaniet resonemang kring ambitionen på området är att vi bör kunna ta oss ur en avståndslagdminering. Han betonar dock även att i samverkan med ett ingenjörförband kan kompaniet röja minering, men då är det de som genomför själva brytningen. Här framträder ett ökat behov av träning internationellt, då det troliga är att ett svenskt skyttekompani utomlands inte inledningsvis har med sig en egen pluton eller kompani för att röja mineringar.⁶⁵ Här finns således ett behov av att träna tillsammans med minröjningsenheter från andra länder. För att framtiden kunna ha förmågan att minspara längs vägar är det även viktigt att träna enskilda soldater och grupper på minhot vid förflyttningar, även inom lågintensiva konfliktområden.

Beträffande den strategiska rörligheten på kompaniet så pekar resultatet på att området inte är tillräckligt beprövat ännu och därmed något som behöver utvecklas. Det är inte bara i själva samverkan och transporten med helikopter eller flygplan som svårigheterna ligger utan även det som kan påverkas av en transport. Transport med flygplan kan innebära att kompaniet gradvis kommer att anlända till insatsområdet. Ett tänkbart scenario är att det tar dagar innan hela kompaniet är på plats. Ett annat scenario är att delar av kompaniet landsätts med hjälp av helikopter. Situationen som uppkommer ställer krav på att vi övar på samordning och planering inför sådana scenarion. För att göra det krävs att enheten tränar på att lösa uppgifter utan tillgång till fordon och/eller med hela kompaniet. Viktigt att konstatera är att vi även här alltid måste sträva efter att behålla *initiativet* och att ett sätt att göra detta är genom rörligheten.⁶⁶ Därmed så är rörlighet genom exempelvis helikopter något som måste vara en naturlig del av utbildningen och träningen för att skapa handlingsfrihet för chefer beträffande transportsätt.

Utvecklingen, går som resultaten också visar mot att Försvarmakten kräver allt större strategisk rörlighet av sina förband. Det som måste komma ihåg, och som också framkommer i resultatet, är att ett skyttekompani som blir mer strategisk rörligt också förlorar skydd, eldkraft och i viss utsträckning kanske också uthållighet. Följden blir att kompaniet måste kunna få förstärkning avseende exempelvis eldkraft från fordon med större vapensystem. Skyttekompaniet bör med andra ord organiseras och utbildas mot största möjliga strategiska rörlighet men med förmågan att ta emot stöd i form av tyngre, mindre strategiskt rörliga förbandstyper. För att skapa operativa och strategiska rörligheten för att eget och överordnat mål⁶⁷ skall nås krävs också till stora delar utanför ett skyttekompani fungerar.

4.4 Uthållighet

Under insamlandet av empiri inom förmågan uthållighet har fokus kommit att koncentreras till sjukvård. Från resultaten kan konstateras att Försvarmakten tycks befinna sig i en svacka gällande sjukvård. Svackan tycks finnas på många nivåer inom sjukvårdskedjan eller mer sammanfattande som AUP skriver, att ett sjukvårdskoncept idag saknas för internationell användning. Effekterna av detta kan ses då kompaniet

---

⁶⁵ Jfr under avsnitt *utvärderingar från NBG 08*

⁶⁶ Jfr under avsnitt 2.3 *Rörlighet*

⁶⁷ Jfr under avsnitt 2.3 *Rörlighet*

Kd Johan Sjöberg

MSS/YOP 06-09

idag endast har tillgång till tre sjukvårdsgrupper på hela den bataljon som skyttekompaniet ingår i. Som framkommer under framförallt intervjuerna så är sjukvården något som bekymrar cheferna. Detta är ganska självklart då sjukvården är en viktig del i en chefs förmåga att behålla stridsvärdet på sin enhet.⁶⁸

I en nära framtid måste precis som AUP skriver, det skapas fler sjukvårdsenheter för att kompaniet skall kunna uppträda autonomt. Det skall dock noteras att organisationen vid det lätta skyttekompaniet vid NBG 08 innehöll tre stycken bandvagnsburna sjukvårdsgrupper på kompaniet. Att det i dags läget inte längre finns den organisationen bör vara att betrakta som en felaktig väg med tanke på vad AUP skriver, samt vad man skriver i sin slutrapport från kompaniets sida.⁶⁹

Att ha kvalificerad sjukvårdspersonal på kompaniet och plutonerna har många fördelar som inte bara är knutna till det rena omhändertagandet vid skada. Att ha någon som kan klassificera och prioritera skador på ett korrekt sätt skulle kunna ge snabbare vård till dem som verkligen behöver den. Tryggheten hos soldaterna gällande att alltid känna att det finns sjukvårdspersonal i anslutning till plutonen kan förebygga stress och ångest. Betydelsen av en sjukvårdsresurs på gruppnivå är också något som framkom under en av intervjuerna. Gruppsjukvårdarens begränsade resurser gör att denna inte kan ge kvalificerad vård, utan denne person skall främst ses som en hjälp till sjukvårdsresurserna på plutons- eller kompaninivå. För att ge gruppsjukvårdare mer kvalificerade hjälpmedel så krävs att en översyn av regelverket kring bland annat ordinerings av läkemedel. Det finns dock andra saker som gruppsjukvårdaren skulle kunna hantera mer självständigt. Ett sådant exempel nämns av den intervjuade kompanichefen; nämligen stöttningen till grupperna vid avlastningssamtal etcetera. Byggandet av ett väl fungerande sjukvårdskoncept bör börja från enskild soldat. En gruppsjukvårdare ersätter inte de viktiga sjukvårdskunskaper som en enskild soldat bör ha såsom exempelvis hur begäran om medevac löses. Vi skall med andra ord även i framtiden lägga fokus på att ge varje skyttesoldat en god sjukvårdsutbildning.⁷⁰

Ett motsatsförhållande som kan bli mer aktuellt att analysera med detta kompani är uthållighet kontra rörlighet. Kravet på förbandet att vara framförallt strategisk rörligt gör att uthålligheten begränsas. Tydligt är att inom förmågan uthålligheten så skall, över tiden, vidmakthållning av personell och materiell status ske.⁷¹ Vägen fram till hur denna fråga löses är dock inte lika tydlig. Enligt den utveckling som funktionsplanen VMM pekar på så skall det finnas en inbyggd uthållighet på manöverförbanden. Denna finns idag i begränsad omfattning på kompaninivå. AUP påpekar dock på att denna begränsning är för snäv. En begränsad uthållighet på maximalt tre dygn på kompaninivå gör att det bakre underhållet får en mer betydande roll. Att genomföra längre förflyttningar eller kortare omgrupperingar med kompaniet, med delvis bibehållen uthållighet, underlättas genom organisationen med en trosspluton med anpassade bandvagnar för denna uppgift. Här ligger med andra ord skyttekompanierna långt fram när det gäller logistikdelarnas lednings-, rörlighet- och skyddsförmåga.

Det finns svårigheter att utveckla en längre inbyggd uthållighet på skyttekompaniet. Begränsningar ligger exempelvis i fordonens storlek och kompaniets storlek.

---

⁶⁸ Jfr under avsnitt 2.4 *Uthållighet*

⁶⁹ Jfr kommentarer under avsnitt *utvärderingar från NBG 08*

⁷⁰ Jfr *Slutrapport för Studien "Framtida manöverförband"* s 29

⁷¹ Jfr under avsnitt 2.4 *uthållighet*

Kd Johan Sjöberg

MSS/YOP 06-09

Erfarenheterna från NBG 08 visar att det måste tillföras containers eller andra lastbärare för att öka den inre uthålligheten. Att göra det på kompaniet med ytterligare anpassade fordon på en trosspluton skulle skapa ytterligare strategiska transportbehov, vilket skulle försämra rörligheten. Att organisera kompaniet med fler lastbilar skulle innebära att logistikdelarnas skydd och rörlighet skulle försämrats. Det skulle också innebära att man dubbeltecknar, som en av de intervjuade benämner fenomenet, med för mycket uthållighet inbyggt i kompaniet, vilket snarare verkar hindrande på många plan. Här är det nog mer troligt, som en del av resultaten pekar på, att det är det bakre underhållet som istället skall utökas för att nå en ökad uthållighet på skyttekompaniet. För att klara det här måste det då skapa den samhängande och fungerande kedja inom logistiken som mj Gunnerek vid MSS talar om.

4.5 Hur skall vi i framtiden organisera, utbilda och träna skyttekompanier för att leverera efterfrågad effekt nationellt och internationellt?

Genom min analys och diskussion kring resultaten har jag kunnat identifiera några områden inom de tre grundläggande förmågorna som delvis kan besvara frågeställningen. Inom förmågan ledning kan idag konstateras att många nya tekniker och materiel är på väg att införas de kommande åren. Det handlar om system från såväl soldat- och gruppnivå och upp mot bataljonsnivå. Det kan konstateras att skyttekompanier inom en mycket snar framtid har goda förutsättningar materiellt och personellt för att skapa god ledning. Resultaten i uppsatsen visar behovet av utveckling och träning kring metoder för att tillsammans med dessa kunna nyttja materielen för att skapa samordning av ledarskap och ledning. Ett skyttekompani bör ses som en homogen organisatorisk enhet men som skall ha förmågan att tillfälligt få enheter från andra nationer inom exempelvis EU. För att lösa detta krävs utbildning och träning i att leda enheter på andra språk och tillfälligt tillförda förmågor. Kunskapen att kunna leda på andra språk bör finnas ner till PlutC/stf. Redan idag har chefer vid kompaniet goda förutsättningar med hänsyn till fordon och ledarskap att kunna leda från en framskjuten position på enheten. I framtiden måste, när nya metoder för ledning av kompaniet utvecklas, det bevakas att det framskjutna och direkt ledarskapet som finns idag bibehålls.

Beträffande rörlighet på olika nivåer så visar resultaten att framförallt den operativa/strategiska rörligheten på skyttekompanier av denna typ inte är prövad i någon större omfattning. Det är därmed svårt att dra specifika slutsatser rörande dessa delar. Men mer generellt så kan slutsatser om framförallt den strategiska och delvis den operativa rörligheten dras. Dessa slutsatser är av yttersta vikt för att göra kompaniet användbart. Därför får många av de övriga grundläggande förmågorna en central roll då de i stor utsträckning avgör kompaniets framförallt strategiska och operativa rörlighet. Då kompaniets styrka ligger just i dess höga rörlighet, både operativt och strategiskt, är det mycket viktigt att dessa övas. Både som enskilda delar, men också i ett sammanhang. Vidare pekar resultaten på vikten av att öka den taktiska och operativa rörligheten inom kompaniet genom exempelvis förmåga att klarlägga minutbredning, bedöma broars bärighet samt förflyttning med helikopter. För att nå en ökad taktiskt/operativ rörlighet bör kompaniet kunna utrustas med andra fordon. Dock så kräver detta längre utbildningstid.

Kd Johan Sjöberg

MSS/YOP 06-09

Inom förmågan uthålligheten finns mycket intressanta resultat och slutsatser att finna. Som resultaten mycket tydligt visar så är sjukvårdsfunktionen inom kompaniet eftersatt. Det saknas helhetslösningar på flertalet områden i sjukvårdsskedjan för kompaniet. Anledningarna till detta visar några av resultaten på nämligen personalfrågor, materielfrågor samt regelverk. Men hur det än vrids och vänds på denna fråga så blir svaret att sjukvården på kompaniet idag inte är tillfredsställande. För att lösa en fungerande sjukvård krävs en rad insatser. De insatser som bör vidtas och som direkt berör ett skyttekompani är bland annat; återupprättandet av gruppsjukvårdare, sjukvårdsgrupper med kvalificerad personal som har materiel och utbildning för att kunna följa med i striden. Men skyttekompaniet måste även i framtiden säkerställa att varje enskild soldat, inte bara eventuell gruppsjukvårdare, har goda grundläggande sjukvårdskunskaper. I framtiden måste en sammanhållande, fungerande och framförallt trovärdig sjukvårdsskedja inom och utanför ett skyttekompani skapas. De slutsatser som kan dras beträffande uthålligheten inom kompaniet är inte entydiga. Det som kan klarläggas är att det idag, imorgon och längre framtid kommer att finnas ett starkt motsatsförhållande mellan exempelvis lång uthållighet och strategisk rörlighet. Här anser jag att det viktigaste som bör vidmakthållas och till viss del utvecklas är de inre logistikdelarnas skydd, rörlighet och ledning. Dessutom behövs det byggas upp en sammanhängande och fungerande logistikkedja till skyttekompaniet. När detta är verklighet behöver vi troligtvis inte öka den inre uthålligheten på skyttekompaniet från dagens cirka tre dygn. En mycket viktig slutsats är att kompaniet uthållighet inte får dubbeltecknas då kompaniet snart blir lika orörliga och därmed icke användbara, i synnerhet internationellt, som många andra tyngre enheter är.

4.6 Fortsatt forskning

Att helt kunna svara på frågeställningen i samband med den här uppsatsen är svårt, då en studie på ett förband under utbildning samt en djupare jämförande studie med utländska förband inte varit möjlig. För att tydligare kunna svara på vad som kan behöva förändras i organisation, utbildning och träning måste vi veta var vi står idag. För att få denna bild bör en djupare kontinuerlig studie ske av de bandvagnsburna skyttekompanier som utbildas från och med augusti 2009 och som kommer att ingå i NBG 2011. Denna studie bör fokusera på några få av de grundläggande förmågorna för att kunna nå reella resultat. Naturligtvis kan denna studie även beröra andra grundläggande förmågor såsom verkan och skydd.

5 Källförteckning

Tryckta källor

Askelin, Jan-Ivar (2005), "Informationsmärker över Irakfronten" i *Framsyn*, Nr 2, 2005.

Försvarmakten, *Militärstrategisk doktrin* (Stockholm, Försvarmakten, 2002)

Försvarmakten, *Doktrin för markoperationer* (Stockholm, Försvarmakten, 2005)

Försvarmakten, *Doktrin för gemensamma operationer* (Stockholm, Försvarmakten, 2005)

Försvarmakten, *Funktionsplan Verkan Mot Markmål* (Stockholm, Försvarmakten, 2005)

Försvarmakten, *Slutrapport för Studien "Framtida manöverförband"* (Skövde, Försvarmakten, 2008)

Försvarmakten, *Armens utvecklingsplan 2009-2019* (Stockholm, Försvarmakten, 2008)

Försvarmakten, *Slutrapport 41.RRBn*, Försvarmakten, (Skövde, 2008)

Försvarmakten, *Slutrapport Lätta skyttekompaniet 41. RRBn NBG*, Försvarmakten, (Boden, 2008)

Försvarmaktens underlag för regeringens försvarspolitiska proposition 2009, 23 383:51503, (Stockholm, Försvarmakten, 2009)

Regeringens proposition 2004/05:5, *Vårt framtida försvar* (Stockholm, Regeringen, 2004)

Regeringens planeringsanvisningar för Försvarmaktens underlag för inriktningspropositionen 2009, Fö 2008/3305/MIL

Syrén, Håkan, *Både och* (Stockholm, Försvarmakten, 2007)

Muntliga intervjuer

Intervju 2008-11-20 med kn Carl-Fredrik Svederberg, kompanichef
414. Skyttekompaniet

Intervju 2009-01-16 med mj Michael Gunnerek, Handläggare, FörbandsSektionen,
Markstridsskolan/Skövde

Bilaga 1: Intervjufrågor

Intervju med kompanichefen för 414. skyttekompaniet⁷²

Hur sker ledningen av förbandet med exempelvis StridsLedningssystemBattaljon (SLB)?

Vart ifrån leder kompaniet?

I vilken förmåga har underställda chefer på kompaniet att överta högre chef plats?

Vilken förmåga har kompaniet att leda och ledas av andra nationer inom exempelvis EU?

Hur skapas uthållighet på plutonerna/kompaniet?

Vilka sjukvårdsresurser finns inom plutonen/kompaniet?

Hur bedömer du förbandets förmåga till rörlighet?

Vilken utbildning får plutonerna i samverkan och transport med exempelvis helikopter?

Utbildning för minspara/röja minering?

---

⁷² Muntlig intervju 2008-11-20 med kn Carl-Fredrik Svederberg, Chef 414. skyttekompaniet.

Kd Johan Sjöberg

MSS/YOP 06-09

Intervju med handläggare vid FörbandsSektionen, Markstridsskolan⁷³

Hur ser utveckling ut beträffande förmågan till ledning inom eget kompani?

Hur kommer utvecklingen mot att leda och ledas av andra nationer inom exempelvis EU se ut?

På vilken nivå skall vi sätta samman tillfälliga förband?

Hur skall vi skapa en ökad "situation awareness" och sammanhängande ledningskedja från soldat till kompanichef?

Hur viktig kommer förmågan till strategisk rörlighet att vara och hur kommer den utvecklas?

Vad behöver vi utveckla för att skapa ytterligare taktisk rörlighet på ett skyttekompani?

Finns det någonting ytterligare som är du anser vara viktigt att belysa beträffande utvecklingen inom förmågorna ledning, uthållighet och rörlighet?

Hur skall vi säkerställa en fungerande sjukvård för ett skyttekompani?

Vilken typ av sjukvård är rimligt att ha inom kompaniet som alltid är knutet till detta?

Hur kan vi förstärka uthålligheten med bibehållen strategisk och taktisk rörlighet?

---

⁷³ Muntlig intervju 2009-01-16 med mj Michael Gunnerek, Handläggare, FörbandsSektionen, Markstridsskolan/Skövde